

37
831

ТИ ТАЪЛИМИ ОЛЎ ВА МИЁНАИ
МАХСУСИ ҶУМҲУРИИ ЎЗБЕКИСТОН

ДОНИШГОҲИ ДАВЛАТИ САМАРҚАНД

К. Ҳасанова, М. Ҷумъазода

ПЕДАГОГИКАИ ИҶТИМОӢ

китоби дарсӣ

37
231

ТИ ТАЪЛИМИ ОЛЎ ВА МИЁНАИ
МАХСУСИ ҶУМҲУРИИ ЎЗБЕКИСТОН

ДОНИШГОҲИ ДАВЛАТИ САМАРҚАНД

К. Ҳасанова, М. Ҷумъазода

ПЕДАГОГИКАИ ИҶТИМОӢ

китоби дарсӣ

Количество предыдущих
выдач

89
276
42
220
200c.

34
X=31

Кибриё Ҳасанова, Малика Ҷумъазода

ПЕДАГОГИКАИ ИҶТИМОӢ
китоби дарсӣ

-4902-

САМАРКАНД – 2020
OLIY VA O'RTA MA'XRUS TA'LIMI VAZIRLIGI
TOSHKENT VILOYATI CHIRCHIQ
DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI
AXBOROT RESURS MARKAZI

УДК 37 (575.1)

ББК 74.58

Ў 31

Такризчиён: Мусинов С.М., номзади илми педагогика, дотсент
Файзиёв М.А., номзади илми педагогика, дотсент

Китоби дарсии мазкур барои донишчӯёни равиши педагогика ва психологияи муассисаҳои таълими олий пешниҳод гардида, дар он ташаккули фанни педагогикаи иҷтимоӣ, зинаҳои инкишоф, асосҳои назарӣ, чараёни иҷтимоишавӣ ва таъсири он ба ривҷёбии шахс, мазмун ва моҳияти фанни мазкур, намудҳои фаъолияти иҷтимоӣ-педагогӣ, шакл, усул ва воситаҳои он ифода ёфтааст.

ISBN – 978-9943-6645-1-7

САРСУХАН

Дар ақидаҳои педагогҳои пешқадами даврони гузашта фикрҳои пурқимат кам нестанд. Аз онҳо дуруст истифода бурдан барои ҳалли бисёр масъалаҳои таълиму тарбияи насли наврас ба мо ёрӣ мерасонад. Вале ба ақидаҳои маорифпарварони гузашта боэҳтиёт ва аз рӯи нуқтаи назари танқидӣ рафтор намудан лозим аст. Зеро ҳар як педагог дар як давраи муайяни таърихӣ зиндагӣ ба сар бурда, мувофиқи талаботи ҳамон давра замон, манфиат ва маданияти синфи худ, ақидаҳои педагогширо асоснок кардааст.

Педагогикаи иҷтимоӣ, гарчанде дар кишвари мо пеш аз ин дар намуди “тарбияи иҷтимоӣ”, “ҳифзи иҷтимоӣ”, “ёрии иҷтимоӣ” вучуд дошта бошад ҳам, вале ҳамчун соҳаи илми педагогӣ ва фанни мустақил дар Ўзбекистон аз солҳои 90-уми асри XX сар карда дар муассисаҳои таълими олий омӯзонида шуд. Пештар ба фанни алоҳида табдил наёфтани он ба мураккабиҳо ва баъзе зиддиятҳои дар тараққиёти таърихӣ Ўзбекистон рӯйдода вобаста аст. Ба ҳодисаҳои ривҷи педагогикаи иҷтимоӣ дар солҳои 30-юми асри XX саршудаи дискредитатсияномаи тарбияи иҷтимоӣ, омилҳои меҳнат ва аз ҳамкасбони хориҷӣ ҷудо шуда, бо номи пардаи оҳанин, иваз шудани қадриятҳои умумиинсонӣ ба арзишҳои синфӣ, дар бораи муаммоҳои иҷтимоӣ “хомӯш будан”, аз диққат дур шудани раҳмдилӣ, меҳру мурувват барин анъанаҳо мисол шуда метавонад.

Дар вақти ҳозира шавқу ҳавас ба педагогикаи иҷтимоӣ дар асоси эҳтиёҷоти тараққиёти ҷамъият ва талаби иҷтимоии давлат ба вучуд омад.

Имрӯзҳо дар тамоми соҳаҳои ҳаёти республика, аз ҷумла дар бобати таълим ҳам ислохотҳои бузург ба амал ҷорӣ шуда истодааст. Дар шароити ҷорӣ гардидани қоидаҳои инсонпарастии низомии иҷтимоӣ, қонунҳои муносибати иқтисодӣ бозор, тағйир ёфтани қоидаҳои мафкуравӣ ва ахлоқӣ, ҳал кардани муаммоҳои бекорӣ, норасоии моддӣ, беназорат мондани бачагон, ҷудо шудани оилаҳо, ҳодисаҳои ғайрииҷтимоӣ - алкоголизм, наркомания, ҷинояткорӣ, фоҳишабозӣ педагогикаи иҷтимоӣ аҳамияти калон дорад. Дар чунин ҳолат ба ёрӣ ва муҳофизати иҷтимоӣ дар навбати аввал баробари калонсолон бачагон ҳам мӯҳтоҷанд.

Дар чунин вазъият дар чараёни иҷтимоишавии шахс ба педагогикаи иҷтимоӣ, ки ба ҳалли масъалаҳои иҷтимоӣ ёрӣ мерасонад, эҳтиёҷот пайдо мешавад.

Ба амал баровардани фаъолияти иҷтимоӣ-педагогӣ бо таъмини қоидаҳои инсонпарварӣ, ҳифзи ҳуқуқи шахрвандон, ки ба қадриятҳои нави демократӣ асос ёфтааст, низ вобаста аст. Аҳамияти ин масъала аз тарафи роҳбарияти давлатамон ҳанӯз дар рӯзҳои нахустини истиқлолият эҳсос шуда буд. Моҳияти масъалаи мазкур ба ҳолатҳои зерин вобаста мебошад.

1. Эълон шудани равиши устувору сиёсати пурқуввати иҷтимоӣ тараққиёти республика.

2. Қабул шудани як қатор фармону қонунҳо оиди ҳимояи қисми камтаъмини аҳоли.

3. Беҳтар намудани базаи моддӣ-техникии муассисаҳои собиқи ҳифзи иҷтимоӣ ва таъсиси муассисаҳои нав.

4. Ҳамчун маҷмӯи тадбирҳои иҷтимоӣ-педагогӣ “Дастури миллии тайёр кардани кадрҳо”-ро, ки ба ташаккули шахси ҳамаҷарафа барқамол равона карда шудааст, қорӣ намудан.

Масъалаи таъмини барқарорӣи иҷтимоӣ дар ҳаёти шахрвандони Ўзбекистон дар маърузаҳо ва баромадҳои Президент Ш.М. Мирзиёев ҳам мавқеи муҳим дорад. Дар онҳо инсонгарӣ ва меҳрубонӣ ҳамчун хусусияти ҷудонашавандаи халқ таъкид гардида, бисёр муаммоҳои иҷтимоӣ, ниғадорӣи тандурустӣ, беҳтар намудани базаи моддӣ-техникии мактаб ва шифохонаҳо, бунёди маҷмӯҳои варзишӣ, ёрӣ ба модарони серфарзанд ва як қатор масъалаҳо муҳокима карда мешавад.

Ба ғайр аз ин, дар шароити имрӯза ба мазмуни таълим чун ғояи асосӣ дохил гардидани масъалаи иҷтимоишавии шахс тақозо менамояд, ки педагогикаи иҷтимоӣ ҳамчун фанни алоҳида омӯхта шавад. Бо ин мақсад таълифи китоби дарсӣ ва дастурҳои техникӣ оид ба фанни мазкур ҳеле зарур аст.

МОДУЛИ I

Асосҳои назарии фанни педагогикаи иҷтимоӣ Мавзӯи 1. Педагогикаи иҷтимоӣ ҳамчун шартӣ зарурӣ ва эҳтиёҷоти ҷамъият

Нақша:

1. Аз таърихи инкишофи педагогикаи иҷтимоӣ ҳамчун фан.
2. Ривҷёбии ҷамоа дар давраҳои иҷтимоӣи гуногун.
3. Шартӣ зарурӣи ташаккулёбии педагогикаи иҷтимоӣ.
4. Ҷамъияти ибтидоӣ ва пайдошавии маънавияти иҷтимоӣ.

Ибораҳои таъриҳӣ: ҷамъияти ибтидоӣ; ташаккулёбии педагогикаи иҷтимоӣ; ривҷёбии ҷамоа; тарбияи ахлоқу одоб.

Ривҷу раванги ҳар гуна соҳаи илм ба донишу таҷрибаҳои бойе, ки дар гузашта ҷамъ омадаанд, вобаста аст. Ин ба соҳаи педагогика ҳам дахл дорад. Донишу таҷрибаҳои маорифпарварӣи гузаштагон на танҳо ба инкишофи минбаъдаи ин соҳа муҳим аст, балки барои тақомули фанни педагогикаи иҷтимоӣ, ба тадрису тарбияи наслҳои оянда зарур мебошанд.

Таърихи педагогика инкишофи тарбия, мактаб ва назарияҳои таълиму тарбияро дар давраҳои гуногун, аз замонҳои қадимтарин то рӯзҳои мо омӯхта, қонуниятҳои таърихӣи тақомули назария ва амалияи тарбияро равшан мекунад.

Дар гузашта педагогҳои пешқадам ва мутафаккирони намоён бисёр ғояҳои муфиди маорифпарварӣ пешниҳод мекарданд. Омӯзиши танқидӣи онҳо ба инкишофи афкори педагогӣ, баланд гардидани маданияти таълиму тадрис мусоидат намуда, ба масъалаҳои назария ва амалия аз нуқтаи назари манфиатҳои маҳдуд муносибат карданро ба миён намегузорад. Зеро ин назарияҳо дар шароитҳои конкретӣ-таърихӣ ба вучуд омадаанд ва дар асоси методологияи дигар, маҳдудиятҳои таърихӣи давраи худ, ғояҳои синфӣи ҳамон замон пайдо шудаанд.

Дар асоси ин нишондод таҷрибаҳои таълиму тадриси гузаштагонро омӯхта, ҷизҳои ғоиданоке, ки ҳанӯз қиматашро гум накардаанд ва барои беҳтар намудани қори таълиму тарбияи насли наврас барои имрӯз заруранд ва ба фаъолияти минбаъдаи хуби мактабҳо ёрӣ мерасонанд, интиҳоб карда шудаанд.

Ҳар як назарияи педагогиро вобаста ба шароитҳои таърихӣи пайдоиш ҷӣ гуна қимат доштан ва ба фанни педагогикаи иҷтимоӣ ҷи хел ҳисса гузоштани онро омӯхта, баҳо диҳад ва дар таърихи